

KISS SZABOLCS

A hűtlen kezelés szabályozása a német btk.-ban

Az 1978. évi IV. tv. rendelkezéseivel egyezően a német büntető törvénykönyv (a továbbiakban: StGB¹) is a vagyoni elleni bűncselekmények között szabályozza a hűtlen kezelés tényállását. A német büntetőjogban a hűtlen és magyar Btk.-hoz csak nyomokban hasonló anyagkezelést a jogalkotó jelenlegi tartalmával 1933 óta egyetlen tényállásban értékeli. Témaválasztásunk indoka egyrészt e sajátos megoldásban, másrészt viszont egy speciális elkövetési alakzatban keresendő.

Történeti előzmények

Az önálló tényállás kialakulását meg kellett előznie a lopás és a sikkasztás felelősségi rendszerének kidolgozása. Idővel azonban felismerték, hogy bizonyos cselekmények tanúsítása esetén az addig büntetni rendelt eltulajdonítási magatartások már nem értelmezhetők. Az új típusú deliktumok elkövetői leggyakrabban közhivatalnokok, gyámok, valamint egyéb bizalmi személyek lettek. E megállapítást a *Feuerbach*-féle 1813-as bajor btk., az 1851-es porosz btk., valamint az 1871. évi birodalmi büntető törvénykönyvben bizonyos tisztségükönél fogva különleges aktív alanyok meghatározása is megerősíti (például végrehajtók, árverési ügyintézők, földmérők). Már a XIX. század végén felmerült a kérdés, hogy pontosan mely magatartások tanúsítása esetén legyen büntetőjogilag értékelendő a konkrét cselekmény. Kizárólag csak a vagyoni kezelésre vonatkozó egyfajta *jogügyleti felhatalmazás* megszegésével történő vagyoni hátrány okozóit büntessék, avagy a *más módon* történő vagyoni hátrány okozóját is? A vita megoldására – mint már említettük – 1933-ban került sor, a korábbi elkövetői kör kazuisztikus meghatározásának eltörlésével ugyanis a jogalkotó mindkét cselekménytípust elkövetőit büntetni rendelte (*Missbrauchstheorie-Treubruchstheorie*).

---

¹ Strafgesetzbuch In der Fassung der Bekanntmachung vom 13.11.1998 (BGBl. I S. 3322) zuletzt geändert durch Gesetz vom 02.10.2009 (BGBl. I S. 3214) m.W.v. 22.10.2009

A tényállás elemzése

Ahhoz, hogy vizsgálódásunkat érdemben továbbfolytathassuk, elengedhetetlen az StGB 266. § törvényi meghatározásának ismertetése. Bár törekedtünk a büntetőjogi rendelkezés anyanyelvünkre történő pontos lefordítására, mégis szinte lehetetlen feladat annak szó szerinti átadása. Ebből adódóan nyelvtanilag kissé „magyartalannak” hat az interpretáció.

„Aki törvény, hatósági felhatalmazás vagy egyéb jogügylet által részére biztosított idegen vagyon feletti rendelkezési jogával, illetve kötelezettség vállalásával visszaél, úgyszintén aki a törvény, hatósági felhatalmazás, egyéb jogügylet által előírt, vagy az elkövető és a sértett közötti viszonyon alapuló idegen vagyoni érdekekkel kapcsolatos gondoskodási kötelezettség megsértésével hátrányt okoz, öt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel sújtandó.”

A védett jogtárgy a tulajdonjog. Az *első fordulat értelmében* azok az elkövetők büntetendők, akik valamilyen érvényes jogügyletből származó rendelkezési joggal élnek vissza, vagy kötelezettségüket megszegik: e két magatartást a polgárjogi terminológiából vették át. A civiljogban ismert a képviselő intézménye is, amelynek során a tulajdonos nevében és helyette jogszerűen eljáró személy érvényes jognyilatkozatot tehet akár más vagyontárgyait illetően is. Fontos annak megemlítése, hogy a német jog a jogosult dologához fűződő érdekét bizonyos esetekben alárendelte a zavartalan áruforgalom megteremtésének. Ennek megfelelően a polgári jogi és kereskedelmi jogi szabályok értelmében a jóhiszemű vásárló a dolgot akkor is tulajdonjogot szerez, ha az nem az azzal rendelkező tulajdona volt, illetve az eladónak nem volt érvényes rendelkezési jogosultsága. Az ily módon létrejött jogügylet bűncselekményt valósít meg, ha az elkövető a birtokában volt ugyan a *tulajdonostól eredő jogszerű megbízásnak*, a dolgot érintő jogellenes rendelkezése (amelyre felhatalmazása nem volt) folytán azonban a kezelésében lévő idegen vagyont érintően hátrányt okoz. E helyütt kell leszögeznünk, hogy a tulajdonjog-fenntartással történő vagyonszerzés esetén a vagyon „idő előtti” értékesítése, megterhelése tényállási elem hiányában bűncselekményt nem valósít meg, hiszen nem beszélhetünk idegen vagyonról (formai értelemben már a tulajdonossal állunk szemben, aki a teljes vételárat még nem egyenlítette ki).

A rendelkezési jogosultságot gyakorló személy a külvilág számára felismerhetően a saját nevében cselekszik, amivel egészen addig nincs is baj, amíg a magatartás jogszerű és a megbízó érdekében történik. Abban a pilla-

natban, amikor a dologgal bíró személy a jogügyletből fakadó felhatalmazásának megszegésével olyan tulajdonosi jogokat gyakorol, amelyeket egyébként nem tehetne, a bűncselekmény a külvilág számára is észlelhetően megvalósul (például elidegeníti vagy megterheli a vagyont). Érvényes felhatalmazás hiányában pedig más bűncselekmény valósul meg (például csalás). A törvény szövegéből adódóan a felhatalmazás alapvetően három forrásból származhat. A törvényen alapuló megbízás olyan jogosultságokat takar, amelyeket a bizonyos állást, tisztséget betöltő személyek a jogszabály erejénél fogva gyakorolnak (például bírósági végrehajtó, gyám, felszámoló). A hatósági felhatalmazás ennél szűkebb, rendszerint egyedi esetekre, speciális ügyek intézésére vonatkozik. A jogügylet által garantált rendelkezési jogosultság különféle engedélyezési folyamatokból, illetve a meghatalmazásból ered. A kötelezettség vállalása mint lehetséges elkövetési mód sokféleképpen megnyilvánulhat. E helyütt említendő a különböző szerződések megkötése, tartozás elismerése, illetve kezesség vállalása.

Konjunktív feltételként tehát az említett jogcímekből fakadó felhatalmazást, valamint az ezen alapuló és az idegen vagyont (illetve vagyoni érdeket) érintő gondoskodási kötelezettség megsértésével történő hátrányokozást határozhatjuk meg. A bűncselekmény az aktív tevőleges magatartáson kívül a „rábízás” által kezelt idegen vagyon vonatkozásában mulasztással is megvalósulhat, amennyiben az elkövető hallgatását beleegyezésként értékeljük. Értjük ezen azokat az eseteket, amikor az elkövető bizonyos, az üzleti életben megkövetelt nyilatkozatokat nem tesz meg. A német jog nem tekinti ide illő tényállásszerű cselekménynek a követelés elévülési határyát, illetve a végrehajtó által elkövetett mulasztást sem.

A bűncselekmény eme alakzata eshetőleg szándékkal is elkövethető, az a magatartás tekintendő bűnösen elkövetettnek, amely a „kapott” jogkör rendeltetésellenes gyakorlásában nyilvánul meg.

A *második fordulat* összetettebb magatartásokat feltételez, gyakorlatilag magában foglalva a magyar megfogalmazásból ismert hanyag kezelésre utaló meghatározásokat is. Idetartozik egyebek között annak a cégvezetőnek a tevékenysége, aki az eredeti megállapodástól eltérően rizikós üzletet köt, vagy a könyvelést hanyagul vezeti. A kockázatos üzletnél azonban kiemelendő, hogy az elkövető csak abban az esetben követ el bűncselekményt, ha tulajdonostól eredő megbízás ellenében cselekszik. Amennyiben azonban részére bizonyos kereteket határoztak meg csupán, tevékenysége egészen addig nem jogellenes, amíg e határokon belül mozog. Szintén e körben említendő a beosztásuknál fogva ellenőrzésre, felügyeletre kötelezett személyek, mint az ellenőrző gyám

vagy a részvénytársaság felügyelőbizottságának tagja. Klasszikus példa továbbá, amikor a bűncselekmény mulasztással valósul meg. Mindezekből jól látható, hogy a korábban tárgyalt elkövetési módhoz képest képlékenyebb, majd hogyan nem parttalan cselekménytípusokkal állunk szemben.

A bűncselekmény mindazonáltal akkor befejezett, ha az idegen vagyoni érdekekkel kapcsolatos felügyeleti kötelezettség megsértésével az elkövető hátrányt okoz. A törvény négy forrást jelöl meg, amelyből e kötelezettség ered: törvény, hatósági felhatalmazás, jogügylet, illetve az elkövető és a sértett között fennálló sajátos személyi kötődés. Az első három „jogalap” megegyezik a korábban tárgyaltakkal. Az ebből fakadó kötelezettségek azonban nem feltétlenül foglalják magukban a vagyon gondozását, felügyeletét, így azt külön nem nevesítették a normában.

Szemben az előbb tárgyalt – a szó szoros értelmében vett – jogalapokkal, az elkövető és a sértett között fennálló tényleges kapcsolat felhasználásával elkövetett hátrány okozása jóval nehezebben határozható meg. Elsőként szükséges annak tisztázása, hogy egyáltalán mely személyi viszonyok jöhetnek számításba. Az elnagyolt felsorolásból ki fog tűnni, hogy az elkövetőnek bizonyos, az üzleti élettel szoros kapcsolatban lévő kérdésekben valamiféle – akár korlátozott – döntési kompetenciája kell hogy legyen. A teljesség igénye nélkül tehát lehetséges elkövető a polgármester az önkormányzattal szemben, a kft. ügyvezető igazgatója, a bírósági végrehajtó a hitelezővel szemben, a postai fiókvezető a munkáltatójával szemben, a gyám stb.

A leírtak alapján bűncselekmény abban az esetben valósul meg, ha az elkövető a körülírt magatartások valamelyikének tanúsításával idegen vagyoni érdeket sért. A német jogirodalomban nem egyértelmű annak megítélése, vajon bármely káros eredményt előidéző kötelezettségszegés idetartozzon-e, vagy pedig csak a „tartalmilag minősített kötelezettség” megsértésével elkövetett cselekmény (ennek alapján például az adásvétel, a bérleti szerződés kiesik e körből). Az utóbbi megállapítás elfogadásával egyidejűleg azonban megjelentek olyan nézetek is, amelyek szerint a személyi viszonyon alapuló és idegen vagyont érintő gondoskodási kötelezettség megszegésének büntetése egyenesen alkotmányellenes², hiszen lehetetlen valamennyi „tartalmilag minősített kötelezettség” pontos meghatározása, ennek hiányában pedig a büntetendőség jogbizonytalansághoz vezet. Mi tagadás, egzakt meghatározás nehezen adható a kérdésre, a következőkben mégis megkíséreljük a definíció

---

² Karl Heinz Labsch: Untreue ([Paragraph] 266 StGB – Grenzen und Möglichkeiten einer neuen Deutung. M. Schmidt-Römhild, Lübeck, 1983

főbb elemeinek vázolását. Büntetőjogi szempontból azon elkövető magatartása értékelendő, akinek konkrét kötelességszegése funkcionális összefüggésben áll azzal a feladatkörrel, amely idegen vagyoni érdekekkel kapcsolatos gondoskodási kötelezettség teljesítésében nyilvánul meg. Konkrét kötelesség-előírás hiányában nem valósul meg bűncselekmény, ha a kötelezett bár az idegen vagyont illetően különleges felelősséggel tartozik, de az csak általánosságban a vagyont esetlegesen fenyegető veszély elhárítására vonatkozik.

Idegen vagyoni érdek megsértéséről akkor beszélünk, ha az elkövető nem rendeltetészerűen gyakorolja ügyviteli kötelességét. Ez bekövetkezhet azáltal, hogy az elkövető a részére előírt egyedi utasításokat, törvényi rendelkezéseket vagy irányvonalakat megsérti, de bekövetkezhet azáltal is, hogy ezeket teljességgel semmibe veszi. Tágabb értelemben véve a kötelességszegés megnyilvánulhat a hanyag felügyeleti tevékenységben is, amelynek során például az érvényes követelés elévül, illetve a követelés érvényesítése a mulasztás miatt késedelmet szenved.

A vagyoni hátrány mint eredmény

Míg az első fordulatban pusztán a rendelkezési jog jogellenes gyakorlása, illetve a kötelezettség vállalása tényállásszerűséghez vezet, addig a hátrány okozása mint eredmény kizárólag az általunk imént tárgyalt második fordulat esetében tényállási elem. E bűncselekmény sértettje (károsultja) az elkövetővel nem azonos természetű vagy jogi személy lehet. Hátrányon minden olyan vagyoni veszteség értendő, amely a jogellenes tevékenység vagy mulasztás hatására következett be, ideértve az ajándékozást és az ár alatt történő értékesítést is. Ha a jogellenes cselekmény olyan vagyoni növekményt okoz, amely a veszteséget ellensúlyozza, a bűncselekmény (ténylegesen okozott-elszenvedett hátrány hiányában) nem valósul meg. Eltérően a magyar szabályozástól, az StGB rendelkezései e deliktum esetében nem tartalmazzák sem az okozott hátrány, sem pedig a minősítő körülmények meghatározását. A tényállás kibontása után viszont jól láthatóvá válnak a közös jegyek.

Általános megjegyzések

A bűncselekmény a kár bekövetkezésével befejezett, ennek hiányában azonban az idegen vagyont fenyegető veszélyhelyzet előidézése is büntetendő. Az

StGB sajátossága, hogy – ellentétben a magyar büntető törvénykönyvvel – a kísérletet csak akkor rendeli büntetni, ha azt az adott tényállás tekintetében a jogalkotó külön kinyilvánította. Az általunk vizsgált tényállás esetében a kísérlet pönalizálására nincs mód, még különösen súlyos esetben sem (megjegyezzük, a hűtlen kezelés büntettnek minősül, mivel az StGB az egyévi szabadságvesztésnél súlyosabban fenyegetett bűncselekményeket e kategóriába sorolja³). A törvény a hozzátartozó elleni büntetőeljárás megindítását magánindítvány előterjesztéséhez kötötte. A hűtlen kezelés egyrendbeli bűncselekmény, ha az elkövető egy magatartásával több sértettnek okoz vagyoni hátrányt, a folytatólagosság megállapítására egyebekben e bűncselekmény esetében nincs lehetőség, tehát a vagyoni hátrány bekövetkezését bármennyi részselekmény megelőzheti, de a bűncselekmény csak annak bekövetkezésével válik egyrendbeli befejezetté.

A speciális szabály lényegéről

A rövid bevezető részben utaltunk arra, hogy a jogalkotó a 266a§ alatt egy speciális elkövetési formát is büntetni rendelt, amelyről ez idáig nem esett szó. Úgy véljük, hogy a hűtlen kezeléssel kapcsolatos fejtegetéseink csak e rendelkezés ismertetésével válnak teljes körűvé. Az elkövetési magatartások szoros összefüggést mutatnak a gazdasági bűnözéssel, hiszen az elkövetés zöld utat ad a feketegazdaságnak. A bűncselekmény a munkabér visszatartásával (eltitkolásával), illetve az azt érintő hűtlen kezeléssel valósul meg. A tényállás részletes elemzésétől ezúttal eltekintünk, mert véleményünk szerint e különös rendelkezés nehezen illeszkedik bele a klasszikus értelemben vett hűtlen kezelés tárgykörébe.

„(1) Az a munkaadó, aki a munkavállaló járulékait a társadalombiztosítási vagy munkaügyi hatóság elől eltitkolja, öt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) Úgyszintén bűncselekményt követ el az is, aki munkaadóként a munkabér egyes elemeit, amelyet a munkavállaló után kellene megfizetnie a munkavállalótól elvonja, azt azonban nem fizeti ki, és a munkavállalót legkésőbb az esedékesség időpontjáig vagy közvetlenül azt követően a mulasztásról nem tájékoztatja. E rendelkezés a munkabér jövedelemadó részére nem vonatkozik.

---

³ StGB 12. §

(3) Aki társadalombiztosítási pénztár tagjaként a munkáltatójától kapott járulékokat a társadalombiztosítási vagy munkaügyi hatóság elől eltitkolja, egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel sújtandó.

(4) Munkáltatónak minősül a bedolgozó személy valamint az otthoni iparűzést folytató személy megbízója, illetve a művezető is.

(5) Az (1) bekezdés eseteiben a bíróság a büntetés kiszabásától eltekinthet, ha a munkaadó legkésőbb az esedékesség időpontjában vagy közvetlenül azt követően az illetékes hatóságot írásban tájékoztatja

– a visszatartott járulékok összegéről és

– kifejti, hogy a határidőben történő teljesítés miért nem lehetséges, jöllehet a munkaadó mindent megtett ennek érdekében.”

Az elkövető tehát büntetlenül marad, ha a részére megállapított határidőn belül az elmaradt járulékokat befizeti. A vonatkozó rendelkezés több elkövetési magatartást is magába foglal, ennek megfelelően a védett jogtárgy is kettős. Az (1) és a (3) bekezdés a társadalombiztosítási befizetések teljesítéséhez fűzött társadalmi érdeket, a (2) bekezdés a munkavállaló vagyoni jogait nevesíti.

Az (1) bekezdésben foglalt nyugdíj, valamint betegbiztosítási járulék, illetve a gondozási járulék visszatartására egyébként jogosult a munkaadó, ezeket tehát a munkavállaló béréből „levonhatja”. Bűncselekmény akkor valósul meg, ha a hatóságnak előírt fizetési kötelezettségét részben vagy egészben elmulasztja (eltitkolja). A tényállásszerűséghez szükséges a materiális értelemben vett társadalombiztosítási jogviszony létrejötte, nem szükségszerű azonban, hogy a munkavállaló tényleges bejelentése megtörténjen. A bűncselekmény az esedékesség (fizetési kötelezettség teljesítésére előírt) időpontjának elmulasztásával válik befejezetté, és eshetőleg szándékkal is megvalósítható.

Az osztrák minta⁴

A német nyelvterületen folytatott vizsgálódásaink nyomán feltétlenül vázolni kell az osztrák és a svájci szabályozás lényegét. Előbbi megoldás feltűnően hasonlít az StGB rendelkezéseihez:

„Aki törvény, hatósági felhatalmazás vagy egyéb jogügylet által részére biztosított idegen vagyon feletti rendelkezési jogával, illetve kötelezettség vállalásával tudatosan visszaél és ezzel másnak vagyoni hátrányt okoz, hat hónapig

---

⁴ Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über die mit gerichtlicher Strafe bedrohten Handlungen, 153§

terjedő szabadságvesztéssel vagy 360 napi tételig terjedő pénzbüntetéssel sújtandó.

(2) Aki 3000 eurót meghaladó kárt okoz, három évig terjedő szabadságvesztéssel, aki 50 000 eurót meghaladó kárt okoz, egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A tudatos visszaélés kifejtése nem igényel különösebb magyarázatot, hiszen az megegyezik az egyenes szándékkal. Az olvasónak feltűnhetett, hogy szemben az imént vázoltakkal, a német példánál nem történt utalás a magyar büntetőjogból ismert értékhatárokra. Visszaulva az StGB-re megállapítható, hogy gyakorlatilag az ötven euró elkövetési értéket meghaladó valamenyny hűtlen kezelés bűncselekménynek minősül, a büntetés kiszabása az okozott vagyoni hátrány nagyságának figyelembevételével a bíró szabad mérlegelési jogkörébe tartozik.

A svájci minta⁵

Az első fordulattal kapcsolatban le kell szögeznünk, hogy az nem azonos a sikkasztás elkövetési magatartásával, a svájci btk. mindkét deliktumot külön-külön büntetni rendeli.

„Aki a rábízott idegen ingó dolgot haszonszerzési célzattal eltulajdonítja, a rábízott vagyoni értéket jogellenesen a maga vagy más hasznára fordítja, öt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

A hozzátartozó sérelmére elkövetett hűtlen kezelés magánindítványra üldözendő.

Aki a cselekményét hivatalos személyként, gyámként, hivatásos vagyongazdálkodóként, vagy hatósági engedélyhez kötött foglalkozás felhasználásával követi el, tíz évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel sújtandó.”

Statisztikai adatok

A Német Szövetségi Köztársaságban ismertté vált össz-bűncselekmények száma az elmúlt néhány év figyelembevételével a *táblázatban* látható módon alakult.

Az *ábra* az ismertté vált hűtlen kezelések számát mutatja. A hatmilliót is meghaladó regisztrált bűncselekményszám mellett az általunk vizsgált delik-

---

⁵ Schweizerisches Strafgesetzbuch vom 21. Dezember 1937 (Stand am 1. Januar 2010)

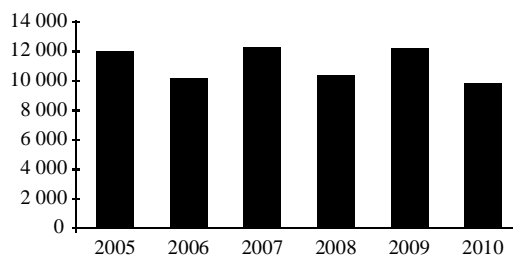

Adatok az ismertté vált németországi összbűnözésről

Év	Lakosságszám	Ismertté vált bűncselekmények száma
2000	82 163 500	6 264 723
2001	82 259 500	6 363 865
2002	82 440 300	6 507 394
2003	82 536 700	6 572 135
2004	82 531 700	6 633 156
2005	82 501 000	6 391 715
2006	82 438 000	6 304 223
2007	82 314 900	6 284 661
2008	82 217 800	6 114 128
2009	82 002 400	6 054 330
2010	81 802 300	5 933 278*

* http://www.bka.de/nn_196810/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/PolizeilicheKriminalstatistik/ImkKurzberichte/pks2010ImkKurzbericht.html?__nnn=true

Az ismertté vált hűtlen kezelések száma

tum elenyészőnek tekinthető. A felderítési mutató igen magas, szinte minden évben meghaladja a 98 százalékot (annak következtében, hogy az eljárás gyakorlatilag minimális kivételtől eltekintve, ismert tettes ellen indul).

A vagyonkezelő személy felelőssége a magyar büntetőjogban – a jogbiztonság követelménye

Bár vagyon elleni bűncselekményként tárgyaltuk a hűtlen kezelést, a tényállás – hasonlóan a magyar szabályozáshoz – szorosan kötődik a gazdasági élet szereplőjéhez, a gazdasági társaságokhoz, azok működtetőihez. Hazai vi-

szonylatban megállapítható, hogy a teljes állami és magánszférát érintő problémakörrel van szó, ezzel kapcsolatban álláspontunk szerint jelentős latenciáról is beszélhetünk. Az igazi „fehérgalléros” bűnözők tökéletesen leplezik a sokszor hosszú időn át folytatott cselekményüket, leggyakrabban hamis okiratok felhasználásával, illetve az ellenőrzésre hivatott tisztviselők esetleges megvesztegetésével.

A Btk. 319. §-a által szabályozott hűtlen kezelés bűncselekmény elkövetési magatartása a vagyongazdálkodási kötelességszegés. Ez a kötelezettség tartalmát illetően alapulhat jogszabályon, de szerződésen, írásbeli vagy szóbeli megállapodáson is. A jogszabály szövege még csak példálódzó jelleggel sem sorol fel ilyen magatartásokat, azt azonban rögzíti, hogy csak a szándékosan elkövetett cselekmény tényállásszerű. Az elkövetőnek tisztában kell lennie vagyongazdálkodási megbízásának, kötelezettségének tartalmával, fel kell ismernie tevékenysége jogellenességét és előre kell látnia a vagyoni hátrány okozásának lehetőségét (lásd például: a BH 2005/43. III. számú eseti döntés szerint hűtlen vagy hanyag kezelést valósít meg a vagyongazdálkodó, ha olyan jellegű és mennyiségű munkával bíz meg külső személyt vagy szervezetet, amelyet a saját munkaszervezete is el tud végezni, és a szükségtelenül kifizetett díjjal szándékosan vagy gondatlanságból vagyoni hátrányt okoz). A vagyongazdálkodó kötelezettsége a vagyon őrzése, állagának megővése, a vagyon gyarapítása és a kárelhárítás, irányítási tevékenység, a tulajdonos utasításainak betartása, a tulajdonos figyelmeztetése az ésszerűtlen vagy szakszerűtlen utasításaira, a tulajdonos érdekeinek megfelelő intézkedés megtétele, a tulajdonos tájékoztatása és a személyesen történő eljárás. Minden ezzel ellentétes cselekvés vagy mulasztás bűncselekményt valósít meg, azaz a kötelességszegés aktív és passzív formában is megnyilvánulhat (BH 2004/6. I.: a pénzügyi intézet vezető tisztviselői megvalósítják a hűtlen kezelés büntetettét, ha a vagyongazdálkodásra vonatkozó szabályok sorozatos, súlyos megsértésével nyújtanak hitelt, miközben tisztában vannak azzal, hogy a vállalkozónak nincs megfelelő hitelképessége, és ezáltal a pénzügyi intézetnek különösen nagy vagyoni hátrányt okoznak). A megbízás rendszerint munkaviszony létesítésével egyidejűleg jön létre, és ilyenkor a konkrét vagyongazdálkodási kötelezettséget jogszabály, hivatalos rendelkezés, ügyrend, utasítás vagy a felek megállapodása rögzíti. A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény értelmében a gazdasági társaság vezető tisztviselője feladatát a társaság érdekeinek primátusa alapján köteles ellátni. Nagyfokú önállósága van döntései meghozatalánál, és a szokástól eltérő, nagyobb bizonytalanságot is

magában rejtő, kockázatos intézkedést meghozhat. Ez akkor sem minősül kötelességzegésnek, ha a kedvező eredmény nem jön létre.

Az alaptörvény B cikk (1) bekezdése szerint Magyarország független, demokratikus jogállam, amely alapvetésből egyenesen következik a jogbiztonság követelménye. A kockázatvállalás mértéke a vagyonkezelői megbízáson alapul, amelynek a jogszabályok által egzaktul meghatározottnak kell lennie. Ebből következik, hogy bármiféle felelősségre vonás a jogbiztonsággal csak akkor egyeztethető össze, ha a vagyonkezelő személy a konkrét, egyedi vagy a törvény által pontosan meghatározott kötelezettség tudatos megszegésével okoz vagyoni hátrányt. Az előbbieken láthattuk, hogy a vagyonkezelői tevékenység több részkötelezettségből áll. A gyakorlat azt mutatja, hogy sem a gazdasági társaságok vezető tisztségviselői, sem pedig az idegen vagyon kezelésével megbízott egyéb személyek ezeket komplex formájukban nem ismerik, tudatuk legfeljebb csak egyes kötelezettségeket fog át.

A büntetőjogi felelősség megállapításához elengedhetetlen, hogy a vagyonkezelésre irányuló megbízásban vagy munkaköri leírásban a pontos kötelezettséget meghatározzák. Ennek hiányában kérdéses, hogy az irreális üzleti tervek készítése, a kétes kintlévőségeket biztos bevételként feltüntető manipulált mérlegek, az így kifizetett osztalék összege, a futamidő-hosszabítás, a bizonytalan piacok és a barterügyletek mennyiben szolgálhatnak a hűtlen kezelés „színteréül”⁶.

Nem kerülhető meg e helyütt az úgynevezett megengedett kockázatvállalás kérdésköre, hiszen a kifejtettek alapján a vagyonkezelő kötelességei közé tartozik az állagmegóvás, a vagyon őrzése és gyarapítása. *Erdősy* szerint⁷ a kockázat nem jogi fogalom, mert sem tartalmi, sem pedig formai meghatározottságában nem vesznek részt jogi jellemzők. Véleménye szerint a kockázat objektív oldalát a személyekre vagy dolgokra irányuló veszélyhelyzet, szubjektív oldalát pedig az e veszélyhelyzet előidézésére vonatkozó céltudatos elhatározás alkotja. Mindennek megfelelően az a sikertelen kockázat értékelendő büntetőjogi szempontból, amely az említett célirányos cselekvés következtében jön létre. Hivatkozott szerző a megengedett kockázat jellemzőit a következők szerint foglalja össze:

- a kockázatvállalás alapja valamely társadalmi szükségesség,
- az ily módon előidézett veszély arányos a várható társadalmi haszonnal,
- a kockázat tartalmazza a szükséges biztonsági feltételeket,

---

⁶ Cégvezetés, 2003/4.

⁷ Erdősy Emil: A megengedett kockázat a büntetőjogban. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988, 28. o.

- a kockázatos döntés reálisan megalapozott, amelyet
- társadalmilag hasznos célkitűzés irányít⁸.

Kérdés, hogy a hazai média által közvetített és az állami, illetve önkormányzati vagyonnal összefüggésben bünszervezetben (és még ki tudja, milyen módon) elkövetett hűtlen kezelések miatt folytatott büntetőeljárások terhelteji miképp vélekednének e több mint húsz évvel ezelőtti tézisekről...

IRODALOM

Arzt, Gunther – Weber, Ulrich: Strafrecht Besonderer Teil/Lehrbuch. Verlag Gieseking, Bielefeld, 2000

Erdősy Emil: A megengedett kockázat a büntetőjogban. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988

Erdősy Emil – Földváry József – Tóth Mihály: Magyar büntetőjog különös rész. Osiris Kiadó, Budapest, 2007

Jeschek, Heinrich – Weigend, Thomas: Lehrbuch des Strafrechts/Allgemeiner Teil. Verlag Duncker & Humblot, Berlin, 1996

Schönke, Adolf – Schröder, Horst: Strafgesetzbuch Kommentar. 26. Auflage. Verlag C.H. Beck, München, 2001

---

⁸ Erdősy i.m. 73. oldal